

pelkärin
itkettä
härpeä
andustus
pelottaa
salasin
ma sennuin
seksi
itkin
paniikki
erosimme
sukupuolitauti
petin
raiskaus
kirjeitä
humeita
sotapäälliköille
lyönnit
itse murha
alcoholisti

Anja Snellman

Kirjeitä sotapäällikölle

(ROMAANI ERÄÄSTÄ KATASTROFISTA)



WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Tämä romaani on keskeisiltä tapahtumiltaan
tosipohjainen, mutta siinä ei ole kuvattu yksi yhteen
ainuttakaan todellista potilasta tai terapeuttia.



© ANJA SNELLMAN JA WSOY 2024
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
ISBN 978-951-0-49548-3
PAINETTU EU:SSA

Omistettu
Psykkoterapiakeskus Vastaamon
asiakkaille ja työntekijöille

*Tajusin, että minun olisi kirjoitettava tämä kirja,
jota nyt luet, ennen kuin voisin edetä minkään muun pariin.*

*Kirjoittaminen olisi minun keinoni ottaa
tapahtumat haltuun, saada niistä ote, tehdä niistä omiani,
kieltäytyä pelkästä uhrin roolista.*

Minä vastaisin väkivaltaan taiteella.

SALMAN RUSHDIE, *Veitsi* (Mietteitä murhayrityksen jälkeen,
suomentanut Maria Lyytinen)

I

We're all victims of victims. How far back do you want to go, searching for the source? It's better to start with yourself.

EDITH EGER, *The Gift: 14 Lessons to Save Your Life*

UUTISSÄHKE

PERJANTAI 3.2.2023

»Pariisin lähellä Courbevoieissa on otettu kiinni kansainvälisesti etsintäkuulutettu 25-vuotias epäilty kyberrikollinen. Ranskalaissivusto ei mainitse tietomurrosta epäiltyä miestä nimeltä mutta kertoo, että häntä epäillään Suomessa kymmenien tuhansien terveystietojen hakke-roinnista ja kiristyksestä.

Mies jäi kiinni sattumalta, kun eräs nainen oli tehnyt poliisille ilmoituksen mahdollisesta kotiväkivalta-tapauksesta. Nainen oli huolestunut ystävättärestään, joka oli riidellyt edellisenä iltana ravintolassa miesystäväänsä kanssa. Mies oli naisen mukaan ollut 'päihtynyt ja kiihtynyt'.

Kun poliisi meni tarkastuskäynnille annettuun osoitteeseen, oven avasi nuori nainen. Miesystävä oli nukkumassa samassa asunnossa. Naisessa ei näkynyt ulkoisia väkivallan merkkejä. Poliisi kuitenkin pyysi miestä esittämään henkilöpaperinsa. Niiden mukaan hän oli romania-lainen. Poliisi päätti varmuuden vuoksi vielä tarkistaa

kansainvälisten etsintäkuulutettujen listan, jolloin miehen todellinen henkilöllisyys selvisi.»

KESKIVIIKKO 21.10.2020 KELLO 8.00

Uimavalvoja lukee kopissaan iltapäivälehteä ja näen huu-ruisen lasin läpi jättiotsikon: *Talvi rysäytti taas!* Sataa pieniä räntähituja, puhallan silmäripsiäni ennen kuin nousen altaasta. Kämmeneni takertuvat uimaportaiden metallisiin kaiteisiin. Otan pyyhkeeni altaan viereisestä naulakosta, heitän sen harteilleni ja alan nousta kohti pukuhuonetta. Maa on sen verran liukas, että astelen portaat ylös varovasti. Jalkapohjat tarttuvat hiukan kiinni, mikä tuntuu aina yhtä oudolta.

Olen tulossa aamu-uinnilta Altaalta. Olen katsellut vedestä, kuten joka aamu, kuinka presidentinlinnan lipun nostaja kapuaa linnan katolla olevalle kaitein varustetulle tasanteelle ja vetää hitain liikkein lipun salkoon. Kello on kahdeksan aamulla. Tasavallan presidentti on jo töissä ja minä uimassa.

Uin yleensä neljäkymmentäviisi minuuttia ja joskus pulahdan aluksi ja lopuksi merivesialtaaseenkin, mutta tänään en, vaikka pidänkin tunteesta, jonka viisiasteinen merivesi tuottaa iholleni, myös tuoksusta, paljaan ihon suolantuoksusta.

Tervehdin vastaantulevia tuttuja aamu-uimareita, vaihdan muutaman lauseen kuten joka aamu, eipä ole paljoa

väkeä tänäänkään, niinhän se talvi taas meidät kaikki yllätti, kannattaa varoa alimpia portaita. Vesi valuu hiuk-sistani ja ravistelen niitä, pysähdyn hetkeksi katsomaan viereisen tontin maailmanpyörää, jonka sinisiä vaunuja nousevan auringon hohde alkaa kirkastaa, Suomenlinnan lautta tulee ja menee. Vähän on matkustajia, vähän on turisteja, on korona-aika.

Olen illalla tarkistanut ajanvarauskalenterista tulevan päivän asiakasvastaanottoaikoja, joista suurin osa etä-vastaanottoja, ja täsmennellyt työn alla olevan romaanin kirjoittamisaikataulua. Aamupäivällä ennen töitä on sen aika ja töistä tullessa vielä pari kolme tuntia.

Olen illalla viimeiseksi vilkaissut myös Vastaamon Face-book-sivuja, millaisia viestejä ja kysymyksiä siellä mah-taa olla. Koronatartunnoista ja etävastaanotoista niitä riittää. Muistan, että näkymä oli outo. Sivu oli kadonnut. Jotain siinä luki, sivua ei voi näyttää tai vastaavaa. Hie-roin silmiäni. Jotain tyypillistä nykyajan häikkää. En jak-sanut ajatella asiaa sen enempää. Oli jo myöhä kun kävin koneella. Haukotellen menin pesemään hampaani, koi-rat telmivät jaloissani. Olin katsonut CNN:n presidentin-vaalikeskusteluja ihan liian pitkään.

Pukuhuoneessa huomaa, että työkännykkääni on tullut viesti talon johdolta. Koko Vastaamon henkilökunnalle tullaan tänään aamulla järjestämään tärkeä tiedotustilai-suus kello 10.00. Viestin lopussa on Teams-linkki.

Toivottavasti ei mitään lisäikävää koronaan liitty-vää, ajattelen. Työntekijöiden tartuntoja, karanteeneja,

toimipisteiden sulkemisia. Korona on aiheuttanut jo aivan tarpeeksi erilaisia monimutkaisia säätöjä ja muutoksia asiakastyöhön.

Katson kelloa: ennätän hyvin koneen ääreen ja käyttää koiratkin ulkona ennen kokousta. Täytyy ehtiä vilkaista myös romaanikäsikirjoitusta, kalibroida aivot sellaiseen asentoon, että voin jatkaa kirjoittamista heti palaverin jälkeen. Olen jäänyt kohtaukseen, jossa toinen kirjan päähenkilöistä, Henna Nevalainen, löytää Maire-mummunsa vinttikomeron perältä Meiran maustepaahtimon leimalla varustetun suuren puuarkun. Arkussa on vesiväripiirroksia ja mustavalkoisia valokuvia itäisen Helsingin maisemista, järvistä, lammista ja kadonneista saarista.

II

*Life will break you. Nobody can protect you from that,
and being alone won't either, for solitude will also break
you with its yearning. You have to love. You have to feel.
It is the reason you are here on earth. You have to risk
your heart. You are here to be swallowed up.
And when it happens that you are broken, or betrayed,
or left, or hurt, or death brushes too near, let yourself sit
by an apple tree and listen to the apples falling
all around you in heaps, wasting their sweetness.
Tell yourself that you tasted as many as you could.*

LOUISE ERDRICH, *The Painted Drum*

Ensimmäinen kirje

Tiesin, että minun on otettava sinuun yhteyttä, kun näin kuvasi lehdessä. Ja kun luin molemmat jylhät etunimesi: sotapäällikkö, valloittaja, ja etenkin kun luin ensimmäiset kommenttisi saamiisi syytteisiin. Ensimmäiset olankohautus-kommenttisi.

Päätin kirjoittaa sinulle tunteista. Ei millään terapeuttilangilla tunneteorioista, tunnelukoista ja primääreistä sekä sekundääreistä tunteista vaan niistä tunteista, joista Psykoterapiakeskus Vastaamon tietomurron jälkeinen elämä meillä, tavalla tai toisella hyökkäyksen kohteiksi joutuneilla, on koostunut.

En aio läksyttää tai opastaa sinua. En ryhdy uhritumaan, varsinkaan asiakkaittemme kustannuksella. En ole enkeli enkä pelastaja; syyttäjää tai oikeamielistä paremmintietäjää minusta ei ole tähän ikään kouliutunut. Sen sijaan musta lammas, outolintu ja vastarannan kiiski ovat läpi elämäni viihtyneet minussa oikein hyvin. Lintu vai kala -kysymys on aina huvittanut minua. Molemmat, molemmat. *Nous hauki*

kuusen latvukseen punaista käpyä purrakseen, runoilija Hellaakosken sanoin.

Tuon näitä ajatuksia esiin, sillä en halua vaikuttaa heti alkuun jotenkin ymmärtäväiseltä, sovittelevalta tai jopa samaistuvalla. Huomaan myös, että minua hermostuttaa ajatus, että luet tämän kaiken. Alan selitellä.

Mitä tietomurtohyökkäyksen jälkeisiin henkilökohtaisiin tunteisiini tulee: en enää herää öisin kylmään hikilammikkoon, uppoavan laivan kumeeen naksahduskuuressa ja korviavihlovaan kirskkunaan. Mutta vielä joskus viha ryöpsähtää kunnolla, ohimosuoneni tykyttävät sinun kommenttejasi kuullessani, ilmeitäsi seurattessani. Terve viha on oleellinen tunne, en välttämättä jaottele positiivisia tai negatiivisia tunteita, ajattelen, että on tunteita. Olet tietomurron suunnittelija ja sotapäällikkö tai et ole: minä olen yksi heistä joihin osui, jonka kirjoittamat tekstit varastit, joka hoidin heitä jotka haavoittuivat vakavasti – ja välillä olen ihan helvetin vihainen siitä kaikesta mihin meidät väkivalloin syöstiin.

Mutta muitakin tunteita on. Tunnen paitsi outoa uteliaisuutta myös säälinsekaista hämmennystä: sinä näytät pyöreäposkiselta pullamössöpojalta. Pahoittelen tätä sukupolvikettuilevaa sanaa. Miltä rikollisen tulisi näyttää, varsinkin kybersellaisen? En usko vanhan liiton kriminaalipsykologisiin typologioihin, mutta välillä on ollut todella vaikea yhdistää sinuun kaikki journalistikollegojen esiin kaivamat vuosien

takaiset ehdolliset tuomiosi – maailmanluokan kyberrikoksista nekin – sekä nämä viimeisimmät tietomurto- ja kiristysyytteesi.

Ennen tämän ensimmäisen kirjeen aloittamista kävelin pitkään kaupungilla, kunnes löysin kaupan, josta sain himmeästi viivoitettua kirjepaperia ja sopivanlaisen pehmeäliukuisen tussikynän, jonka jälki on kauniin kalligrafista. Ostin varmuuden vuoksi kaupan kaikki loput samanlaiset kirjepaperit ja kolme hyvää kynää. En tietenkään sanonut sitä kulmapuodin myyjälle, mutta uumoilin, että paperikauppa saattaa piankin mennä nurin, niin kuin naapurikorttelissani sijainnut pieni kivijalkakauppa taannoin meni. Aavistin myös, että tämä ei jää ihan muutama viestiin.

Kotiin palattuani etsin vaatehuoneen ylähyllyltä Marimekon mustan kangaskassin, vanhan työklassini, pudistelin sen pohjasta pölyä ja katselin sen sisältöä. Kansio, jonka sisällä papereita, joissa kaikissa tuttu vihreä logo, muutama puukehyksinen kunniakirja, nimikortteja, tarroja, kyniä joissa sama vihreä logo, sekä kolmen vuoden takainen mustakantinen muistikirja, jonka ensimmäiselle sivulle olen kirjoittanut: *Muistiinmerkintöjä tietovuotoviikoilta*.

Nostin kassin takaisin vaatehuoneen ylähyllylle ja heijasin muistikirjaa hetken aikaa kädessäni, kuin olisin punninnut sen painoa. Istuuduin seinää myöten alas valuen vaatehuoneen lattialle ja aloin lukea läpi kirjoituksiani. Ne palauttivat minut takaisin vuoden

2020 viimeisten kuukausien ja viikkojen tapahtumiin ja tunnelmiin. Vuodenvaihteen jälkeen merkintäni pikku hiljaa harvenivat, muuttuivat lakonisiksi, kunnes helmikuun lopussa 2021 Psykoterapiakeskus Vastaamo lakkasi olemasta. Muistikirjan loppuun jäi tyhjiä sivuja.

Mutta kaikki tunteet joiden vallassa muistiinpanojani kirjoitin, tunnistan yhä vielä koko kehossani. Niihin aikoihin nukuin usein Vergilius tyynyni alla, oi lohtukirjani Paimenlauluja jota selailin aamuisin. Vergilius oli siitä erikoinen paimenrunoilija, että hän rohkeni kuvata myös uhkan tunnetta, tuhon maisemia ja erilaisia menetyksiä, kärsimystä ruumiillisemmin kuin moni moderni lyyrikko.

KESKIVIikko 21.10.2020 KELLO 9.00

Juuri kun saavun kotiin, uusi sähköpostiviesti kilahtaa kännykässä ja tietokoneella yhtä aikaa. Lasken uimakassini eteisen lattialle, laitan koirien ruokakupit valmiiksi tiskipöydälle ja asetan koirannappulapussin niiden viereen. Sitten istun keittiön pöydän ääreen ja avaan läppäriltä juuri saapuneen meilin.

»Psykoterapiakeskus Vastaamo on joutunut tietomurron ja kiristuksen uhriksi. Tuntematon vihamielinen osapuoli on ollut yhteydessä Vastaamoon ja

väittää saaneensa haltuun yhtiön asiakkaiden luottamuksellisia tietoja. Keskusrikospoliisi aloitti asiasta välittömästi rikostutkinnan. Tapahtumasta tehtiin ilmoitukset myös Suomen kyberturvallisuuskeskuskelle, Valviralle sekä tietosuojavaltuutetulle. Lisäksi Vastaamo ryhtyi välittömästi toimenpiteisiin asian selvittämiseksi yhteistyössä ulkopuolisten ja riippumattomien tietoturva-asiantuntijoiden kanssa.

Vastaamon henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua tiedotustilaisuuteen Teamsin välityksellä alkaen klo 10.00. Kysymyksiä voi esittää myös chatin kautta.»

Kun aikoinaan 70-luvun puolivälissä pääsin Helsingin yliopistoon opiskelemaan soveltavaa psykologiaa, osallistuin syksyn alussa psykologisiin testeihin, jotka olivat muistaakseni meille ensimmäistä lukukautta aloittaville opiskelijoille vapaaehtoisia. Erään testin lopuksi vanhempi testaajaopiskelija sanoi minulle puolihuvittuneesti, että minulla on ambulanssilääkärin hermot ja rallikuskin refleksit. Testitulos kuulosti niin kummalliselta, että olen toistellut sitä usein elämässäni ja seurailut kuulijoiden reaktioita.

Luen saapuneen viestin vielä uudelleen, ravistan koiranruoat kuppeihin, katselen kun koirat syövät ahneesti kuin olisin pitänyt niitä viikon nälässä, nostan kupit takaisin tiskipöydälle, haen remmit, pujotan valjaat koirieni päälle ja lähden lenkille. Kuljen puutalon ohi, jossa isäni kävi juoppotelemassa romanituttaviensa kanssa, ja toi niiltä reis-

suiltaan mukanaan kotiin tukun sanontoja, joita kuopustytär yhä toistelee: *tie taipuu, lantti lähteeseen, kukin kaappiaan selässään kantaa*.

Kotiin palattuani luen saapuneen sähköpostiviestin vielä kerran, sanon ääneen *tuntematon vihamielinen osapuoli*, kaadan itselleni ison kupin kahvia, katselen hetken sinivalkoisen kupin reunaa kiertävää kreikankielistä tekstiä »O tyflós égeire ston toícho kai eípe: Edó teleíonei o kósmos» ja avaan Teams-linkin.

Näen edessäni Vastaamon osakkeista enemmistön ostaneen sijoitusyhtiön edustajan vakavat kasvot. Epäuskoisena kuuntelen jo ensimmäisiä sanoja: Työpaikkamme on joutunut massiivisen tietomurtorikoksen kohteeksi, ja potilastiedot ovat vuotaneet.

Istun kotona keittiön pöydän ääressä. Kahvikuppi höyryää. Tuijotan siihen kirjoitettua tekstiä »Sokea nojasi seinään ja sanoi: Tähän maailma päättyy». Harjaan vielä latvoista hiukan kosteita hiuksiani. Istuinko Altaan saunassa liian kauan? Olenko tulossa kipeäksi? Huimaa. Eihän tällaista voi tapahtua. Mistä me nyt oikein puhumme. Muis-tan erään hetken vuosien takaa: olin silloinkin tulossa aamutreeneistä, luin Käpylän Kuntoklubin pukuhuoneen penkillä istuen kännykältäni uutisen maanjäristyksestä ja jostain hyökyaallosta Kaakkois-Aasiassa. Ehdin hämmästellä hetken, kun tuttu sukeltajakaveri laittoi jo hätäviestiä Khao Lakista. Kun pääsin kotiin, kaikki se kauheus oli jo mediassa. Iltapäivällä sain tietoja kahden sukeltajatuttavan katoamisesta ja heidän etsinnöistään paikallisista sairaaloista.



Tämä ei ole paljastuskirja.

**Tämä on kirja pienen ihmisen
paljaudesta keskellä massiivista
tietomurtoa. Paljaudesta suurien**

**tunteiden keskellä: avuttomuuden,
pelon, vihan, häpeän, pettymyksen,
surun, toivon ja selviytymisen**

**halun. Kaikkien niiden terapiassa
esiin tulleiden tunteiden, joiden
suostumukseton, häikäilemätön**

levittäminen on julmuutta

paljaimmillaan.



www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-49548-3